

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ**

**PM 103 PEYZAJ MİMARLIĞINA GİRİŞ
DERSİ**

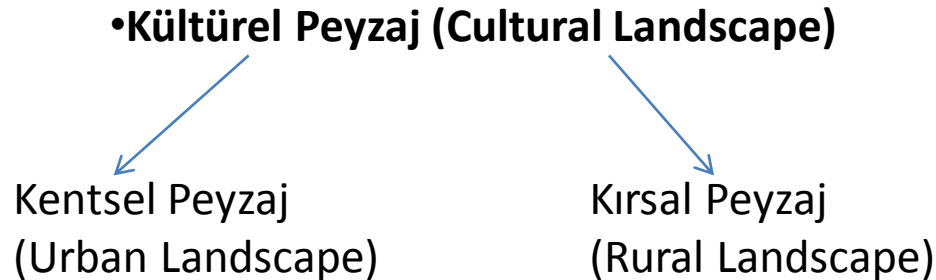
**Öğretim Üyesi:
Dr. Buket Asilsoy**

PEYZAJ ve Peyzaj Şekilleri (LANDSCAPE and Landscape Forms)

Peyzaj kelime anlamı olarak manzara demektir. Daha kapsamlı tanımlamak gerekirse, 'görüş çerçevesine giren bütün doğal ve kültürel çevrenin meydana getirdiği bütün'dür. Peyzaj kavramı iki ana sınıfa ayrılmaktadır:

- Doğal Peyzaj (Natural Landscape)**

- Kültürel Peyzaj (Cultural Landscape)**


```
graph TD; A[•Kültürel Peyzaj (Cultural Landscape)] --> B[Kentsel Peyzaj (Urban Landscape)]; A --> C[Kırsal Peyzaj (Rural Landscape)];
```

Kentsel Peyzaj
(Urban Landscape)

Kırsal Peyzaj
(Rural Landscape)

Doğal Peyzaj (Natural Landscape):

Canlı ve cansız tamamen doğal elemanların oluşturduğu, insanın hemen hiç etkilemediği veya çok az değiştirdiği, kendi doğal düzen ve dengesini koruyan peyzaj şekilleridir.

Kültürel Peyzaj (Cultural Landscape):

İnsanların doğayı çeşitli amaçlarla kullanmaları sonucu ortaya çıkmış peyzaj şekilleridir. Toplumların yaşadıkları çevreyi kendi amaçları ve gereksinimleri doğrultusunda değiştirmesi ile oluşan kültürel peyzaj, insan-doğa ilişkilerine bağlı olarak şekillenmekte ve bu ilişkilerin zaman içindeki değişimine göre evrimleşmektedir. Dolayısıyla kültürel peyzajın ve bu kapsamda özellikle de kırsal peyzajın bugünkü durumu ile gelecekteki gelişimini anlayabilmek için insan doğa ilişkilerinin geçmişten günümüze kadar geçirmiş olduğu süreci iyi bilmek gerekir.

Doğal Peyzaj Şekilleri

1. Dağlar
2. Doğal Vejetasyon Peyzajları
 - Tundra Peyzajı
 - Çöller
 - Stepler
 - Savanlar
 - Makiler
 - Ormanlar

Doğal Peyzaj Şekilleri

3. Korunan Alanlar

Ulusal Parklar

Doğa Koruma Alanları

Biyogenetik Rezerv Alanları

Biyosfer Rezervleri

Doğa Parkları

Doğal Vurgu Noktaları

Yaban Hayatı Koruma, Üretme Alanları

Özel Çevre Koruma Bölgeleri

4. Sulak Alanlar

Kültürel Peyzaj Şekilleri

Kırsal Peyzaj Alanları

1. Kültür Ormanı Peyzajı
2. Tarımsal Peyzaj
3. Endüstriyel Peyzaj
4. Rekreatif Peyzaj
5. Ulaşım Peyzajı

Kentsel Peyzaj Alanları

1. Açık Alanlar
2. Yeşil Alanlar

Kentsel Peyzaj Alanları

Açık Alanlar:

Kentlerde mimari yapı ve ulaşım alanları dışında kalan alanlardır. Diğer bir ifadeyle üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanım için uygunluğu bulunan alanlar olarak algılanmaktadır. Su yüzeyleri, spor alanları, meydanlar, sokaklar, pazar yerleri kentsel açık alan örnekleridir.

Yeşil Alanlar:

Yeşil alanlar ise mevcut açık alanların yoğunluklu olarak bitkisel elemanlarla kaplı hali olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre her yeşil alan bir açık alandır fakat her açık alan yeşil alan değildir. Kentsel yeşil alanlar konut ölçeğinden kent ölçeğine kadar farklı derecelerde olabilmektedir. Mahalle parkları, toplu konut yeşil alanları, kent parkları bu kentsel yeşil alanların başlıcalarıdır.

Peyzaj Mimarlığı

Peyzaj mimarlığı, doğal, kültürel ve sosyal etmenleri dikkate alarak ve bilim, sanat, mühendislik ve teknolojiyi bir araya getirerek alan tasarımı, planlaması ve yönetimiyle uğraşan bilim dalıdır.

Peyzaj Mimarlığının Amacı

Söz konusu peyzaj şekillerini, özelliklerini koruyarak, sürekliliğini sağlayarak, koruma kullanma dengesi içinde ve estetik ile işlevselliği bir araya getirerek planlayan ve/veya tasarlayan bir meslektir.

1899 yılında kurulan ASLA'nın (Amerika Peyzaj Mimarlığı Topluluğu) tanımına göre, Peyzaj Mimarlığı; “Doğal ve kültürel kaynakları koruma ve yönetme temelinde, kültürel ve bilimsel birikimin (oluşturulacak fiziksel çevrenin işlevsel ve yaşam kalitesini artırma yönünde) yeryüzünde uygulanması kapsamında, doğal ve kültürel elamanların düzenlenmesi, arazinin planlanması, tasarlanması ve yönetimi sanatıdır”.

Doğa, planlama ve tasarım kavramlarını sistematik bir yapı içinde inceleyen Peyzaj Mimarlığı, sanat, bilim, mühendislik ve teknolojiyi bir araya getirerek alan tasarımı, planlaması ve yönetimi ile uğraşmaktadır. Peyzaj Mimarlığı bilim disiplini, çevreyle ilgili kriterler ve insan yaşamsal gereklilikleri göz önüne alınarak doğal kaynak kullanımlarının planlanması temeline dayanır. Doğa koruma, biyolojik onarım, kentsel ve kırsal alan kullanım planlaması gibi çalışmalarda önemli rol üstlenen Peyzaj Mimarlığı disiplini, insanın yakın çevresindeki mekânların organizasyonuna yönelik tasarım ve çevre düzenleme çalışmalarını da ortaya koymaktadır.

Peyzaj Mimarlığı geniş konu ve ölçekleri kapsayan çalışma alanı nedeniyle diğer planlama ve tasarım mesleklerinin çalışmalarıyla karşılıklı etkileşim halindedir. Buradaki etkileşim planlama ve tasarım ile ilgili tüm bu disiplinlerin ayrı ayrı mesleki üretimlerinde ortaya çıkmanın yanı sıra, üretimleri entegre edecek ortak üretim sürecidir. Özellikle bu ortak üretim sürecinde Peyzaj Mimarlığı; sosyal bilimler ve doğa bilimleri, sanat ve bilim, toplum ve doğa konularını birleştiren köprü konumundadır.

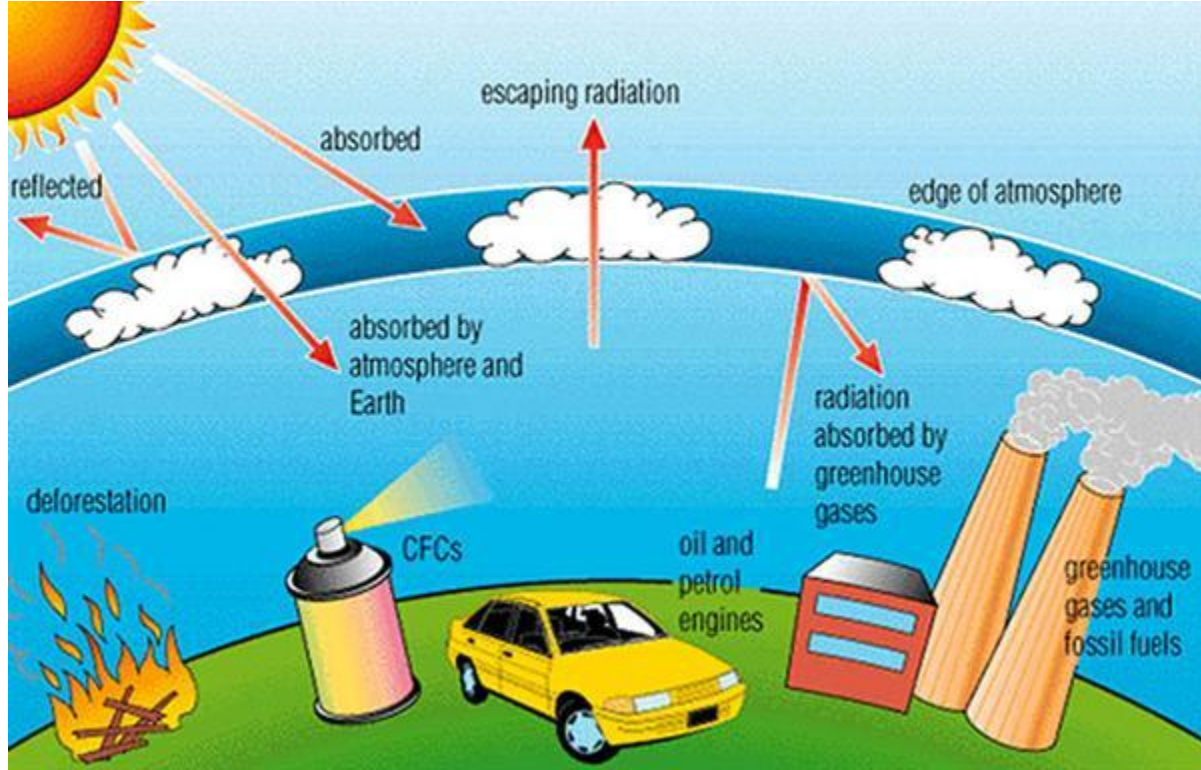
Ulusal parklar ve doğa koruma alanları, kıyısıal alanlar, sulak alanlar, kentsel açık ve yeşil alanlar, turizm ve dinlenme alanları, arboretumlar, sergi ve fuar alanları, üniversite kampusları, botanik ve hayvanat bahçeleri gibi modern yağamın gerekleri olarak görülen ve toplum için oluşturulan alan ve mekânların planlama ve tasarımı da Peyzaj Mimarlığı mesleğinin önemli çalışma alanları arasında yer almaktadır. Peyzaj mimarları parklar, bahçeler, turizm ve dinlenme alanları, üniversite yerleşkeleri, yerleşim alanları, ticari merkezler, kamu yapıları gibi çeşitli kullanımlara ilişkin yer seçimi yapar, gerek yerel, gerekse bölgesel ölçekte alan kullanım kararları üretir.

Peyzaj Mimarlığının Rolü ve Önemi

Günümüzde peyzaj mimarlığı mesleğinin önemini ve üstlendiği sorumluluğu anlamak için insan doğa ilişkilerinin gelişimine bakmak gerekmektedir. Doğaya ilk insan etkileri avlanma neticesinde hayvanlara verilen zararlar şeklinde olmuştur. Fakat tarımsal faaliyetler sonrasında yerleşik yaşam düzenine geçiş başlamıştır. Böylece zamanla yapılaşmış bir çevre oluşmaya başlamıştır ve ilk kentler yaygın olarak Mezopotamya'da, M.Ö 7000'li yıllarda oluşmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu süreçte hayvanların yanı sıra bitkiler üzerinde de etkin değişiklikler söz konusu olmaya başlamıştır. Önceleri insanların doğaya etkileri sınırlı ve makul düzeyde kalmıştır. Ancak özellikle Sanayi Devrimi sonrasında, kentleşme olgusu kontrol edilemez bir hız kazanmıştır ve hem insan hızla doğadan kopmuş hem de çeşitli çevre sorunları baş göstermiştir. Bunun sonucunda, ekolojik dengeler ve doğal yaşam dinamikleri bozulmuştur ve bu durum günümüzde de hala devam etmektedir.

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Günümüzde tüm bu artarak devam eden kentleşme, nüfus artışı, sanayileşme gibi faaliyetler neticesinde, tüm dünya için önemli bir tehdit olarak, 'küresel ısınma ve iklim değişikliği' ortaya çıkmıştır. Küresel ısınmaya, söz konusu insan faaliyetlerine bağlı olarak, atmosferde artan sera gazlarının neden olduğu düşünülmektedir. Bu gazlar dünyamıza ulaşp geri yansıması gereken güneş ışınlarının atmosfer tabakasında hapsolmasına sebep olmaktadır. Daha ayrıntılı açıklamak gerekirse, yerküremiz güneş ışınları tarafından ısıtılmaktadır. Bu güneş ışınlarının gerekli olan miktarı dünyamızda tutulmakta, geri kalanı atmosfere yansıtılmaktadır. Fakat insan faaliyetleri sebebiyle artan sera gazları neticesinde bu doğal döngü bozulmaktadır. Geri yansıtılması gereken güneş ışınları dünyamızda kalmaktadır. Böylece dünyamız, adeta bir sera gibi giderek ısınmaktadır.

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Sera gazları arasında ilk sırayı CO₂ (karbondioksit) almaktadır. Sera gazlarını artıran insan faaliyetleri arasında benzin, kömür gibi fosil yakıtların yakılması, ormansızlaşma, hızlı nüfus artışı, kontrolsüz yapılaşma ve toplumlardaki tüketim eğiliminin artması gibi nedenler sayılabilir.

Artan sıcaklıklar neticesinde deniz seviyesi yükselmekte böylece seller ve taşkınlar büyük zararlar vermektedir. Bitki ve hayvan çeşitliliği de azalmaktadır; buna bağlı olarak insanların ihtiyacı olan besinler de hem denizlerde hem karada azalmaktadır. Özetle insanoğlunun yaşamasını, hayatta kalmasını sağlayan doğal döngü bir zincir şeklinde sarsılmaktadır.

Küresel ısınmayı önlemek için tüm devletler, tüm ülkeler ve birey olarak herkes sorumluluk üstlenmelidir. Şehirlerimizde O₂ (oksijen) deposu olan bitkileri barındıran yeşil alanlara önem verilmeli, fosil yakıt tüketen uçak, otomobil gibi taşıtlar dikkatli kullanılmalıdır. Zehirli atıklar üreten fabrikalar çevreye karşı daha duyarlı ve dikkatli olmalıdırlar. Ayrıca evde, okulda veya işyerlerimizde her türlü çöp ve atıklarımızı mümkün olduğunca geri dönüştürmeli ve daha az atık üretmeye dikkat etmeliyiz.

Birey olarak günlük yaşamlarımızda çevreci davranarak çevreyi korumak ve dolayısıyla küresel ısınmayı önleyici olmak için sorumluluklarımız 6 başlık altında sıralanabilir:

Enerji tasarrufu

Su tasarrufu

Atık yönetimi

Sürdürülebilir ulaşım

Yeşil tüketim

Sivil katılım

Enerji tasarrufu

enerji tasarrufu için evde ısıtmayı düşük tutmak, binalar için çift camlı pencere kullanımı, enerji tasarruflu ev aletleri ve beyaz eşya kullanımı, evde daha fazla ısıtma yerine daha fazla giyinme, kullanılmayan odalarda ışığı kapamak, kullanılmayan odalarda ısıyı azaltmak, enerji tasarruflu ampul kullanımı, bina ısıtma sisteminin kontrolü/denetimi, bina izolasyonu yaptırmak

Su tasarrufu

Bulaşıkları yıkarken, dişleri fırçalarken vb. musluğu kapalı tutmak, banyo yerine duş yapmayı tercih etmek, banyo/duş sayısını azaltmak, daha az su ihtiyacı olan bitkileri kullanmak, elde yıkamak yerine bulaşık makinesini kullanmak

Atık yönetimi

Plastik, cam, gazete gibi malzemelerin geri dönüştürülmesi, bahçe atıklarının kompost yapımı, cam, kağıt vb malzemelerin yeniden kullanımı, mobilya ve giysilerin bağışlanması, pil kullanımını azaltmak

Sürdürülebilir ulaşım

kısa mesafelerde araç kullanmak yerine yürümek, araba yerine toplu taşıma kullanımı, ulaşım için bisiklet kullanımı, araç paylaşımı

Yeşil tüketim

Yerli gıda almayı tercih etmek, alışverişte kendi alışveriş çantamızı kullanmak, geri dönüşümlü ürünleri satın almayı tercih etmek, daha az ambalajlanmış ürünleri satın almak, organik ürünler satın almak, aerosoller ve toksik deterjanlardan kaçınmak, yerel mağazaları tercih etmek vs

.

Sivil katılım

Çevreyle ilgili karar verme süreçlerine dahil olmak, çevreci kampanyaları desteklemek, çevre aktivisti olmak

Bahçe ve Peyzaj Sanatının Tarihsel Gelişimi

Tarihi sure içerisinde bahçe ve peyzaj sanatının gelişimine baktığımızda iz bırakmış dönem ve akımları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

•İlkçağ Bahçe Sanatı (Ancient Garden Art)

Mısır Bahçe Sanatı (Ancient Egypt Garden Art)

Eski İran Bahçe Sanatı (Ancient Persian Garden Art)

Mezopotamya Bahçe Sanatı (Mesopotamian Garden Art)

Yunan Bahçe Sanatı (Ancient Greek Garden Art)

Roma Bahçe Sanatı (Ancient Roman Garden Art)

•Ortaçaė Bahçe Sanatı (Medieval Garden Art)

•İslam Bahçe Sanatı (Islamic Garden Art)

•Rönesans Bahçe Sanatı (Renaissance Garden Art)

•Uzakdoėu Bahçe Sanatı (Far East Garden Art)

•Türk Bahçe Sanatı (Turkish Garden Art)

•İngiliz Bahçe Sanatı (English Garden Art)

Bahçe ve Peyzaj Sanatının Tarihsel Gelişimi

evre planlaması, tarih öncesi devirlere kadar uzanmaktadır. İlk yerleşimlerle eş zamanlı olarak ilk bahçe izlerine prehistorik ağ Mezopotamya'sında, Mısır ve İran,da rastlanır. Tarihte ilk bahçeler dini felsefe ve mitoloji ışığında gelişmiştir. Bahçe sanatı ilk çağlarda çoğunlukla uygarlık düzeyi ile güç ve asaletin bir ölçüsü olarak krallar ve aristokratlar için mekan oluşturmada kullanılmıştır. Daha sonra insan ve topluma yönelik bir gelişim göstermiş ve evrensel bir nitelik kazanmıştır. Ayrıca ilkçağ bahçe sanatı irdelendiğinde, bu dönem içerisinde yer alan tüm örneklerin bir diğerk ortak özelliğinin 'formal' düzenlemeler olduğu söylenebilir.

Ancak Endüstri Devrimi'yle beraber şekil olarak da olsa doğayla bütünleşen insanlık, yaşam tarzı olarak hızla doğadan kopmuştur. Ve özellikle kentleşmenin kontrolsüz bir şekilde artmasıyla, yeşil ve açık alanlara duyulan gereksinim de artmıştır. Buna bağlı olarak, artık 20.yy'a gelindiğinde yani 1900'lü yılların başında Avrupa ve ABD'de peyzaj mimarlığı, kendi eğitimi olan önemli bir meslek olarak yaygınlaşmaya başlamıştır. Esasen 1850-1890 yıllarında Central Park da başta olmak üzere ABD'de birçok kentsel yeşil alanın mimarı olan Frederick Law Olmsted, mesleğin geçerlilik kazanmasında büyük rol oynamıştır.

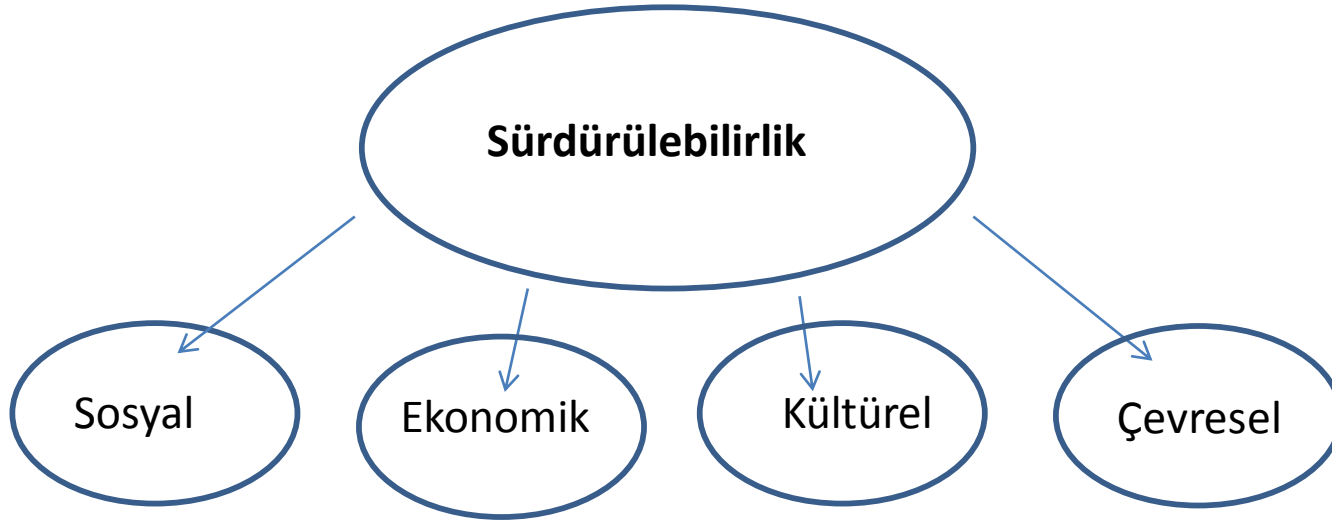
Sürdürülebilir Planlama ve Tasarım:

Ancak günümüzde çalışmaları oldukça geçerlilik ve önem kazanan peyzaj mimarlarına dünya genelinde, tüm ülkelerde önemli mesleki sorumluluklar düşmektedir. Mesleği sadece arazi planlama ve tasarımı yapan bir disiplin olarak tanımlamak artık doğru olmayacaktır. Peyzaj mimarları, faaliyet alanlarının kapsamı ve görevleri sebebiyle, tüm çalışma hayatları boyunca insan-doğa ilişkilerinin hassas dengesini gözetmekle yükümlüdürler. Diğer bir ifadeyle, mevcut proje alanının günümüzde peyzaj mimarı tarafından, gerek kent dokusu içerisindeki bir konut bahçesi olsun gerekse bir kırsal peyzaj alanı, mevcut ekolojik dengeler dikkate alınarak, sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı planlanması ve tasarlanması zorunludur. Özetle sürdürülebilir planlama ve tasarım, mevcut proje alanının sahip olduğu doğal, kültürel, yerel ve sosyal verileri dikkate alarak ve koruyarak, insanın doğa üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirmeyi amaçlar. Bu noktada peyzaj mimarlarının farklı boyutları aynı projede uyumlu ve bilinçli olarak ve sürdürülebilirliği hedefleyerek kullanan birer orkestra şefi oldukları söylenebilir.

Sürdürülebilirlik Kavramı:

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında hazırladığı Brundtland Raporu'na göre sürdürülebilirlik **'gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan, günümüz nesillerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlamak'** olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilirlik Kavramının Boyutları

Sürdürülebilirlik (Sustainability)

Çevresel sürdürülebilirlik:

Şehirlerdeki doğal çevrenin, biyolojik çeşitliliğin ve ekolojik dengenin korunmasını, insan sağlığının, hava, su ve toprak kalitesinin iyileştirilmesini, küresel ısınma, çevre kirliliği gibi konularla mücadeleyi hedefler.

Ekonomik sürdürülebilirlik:

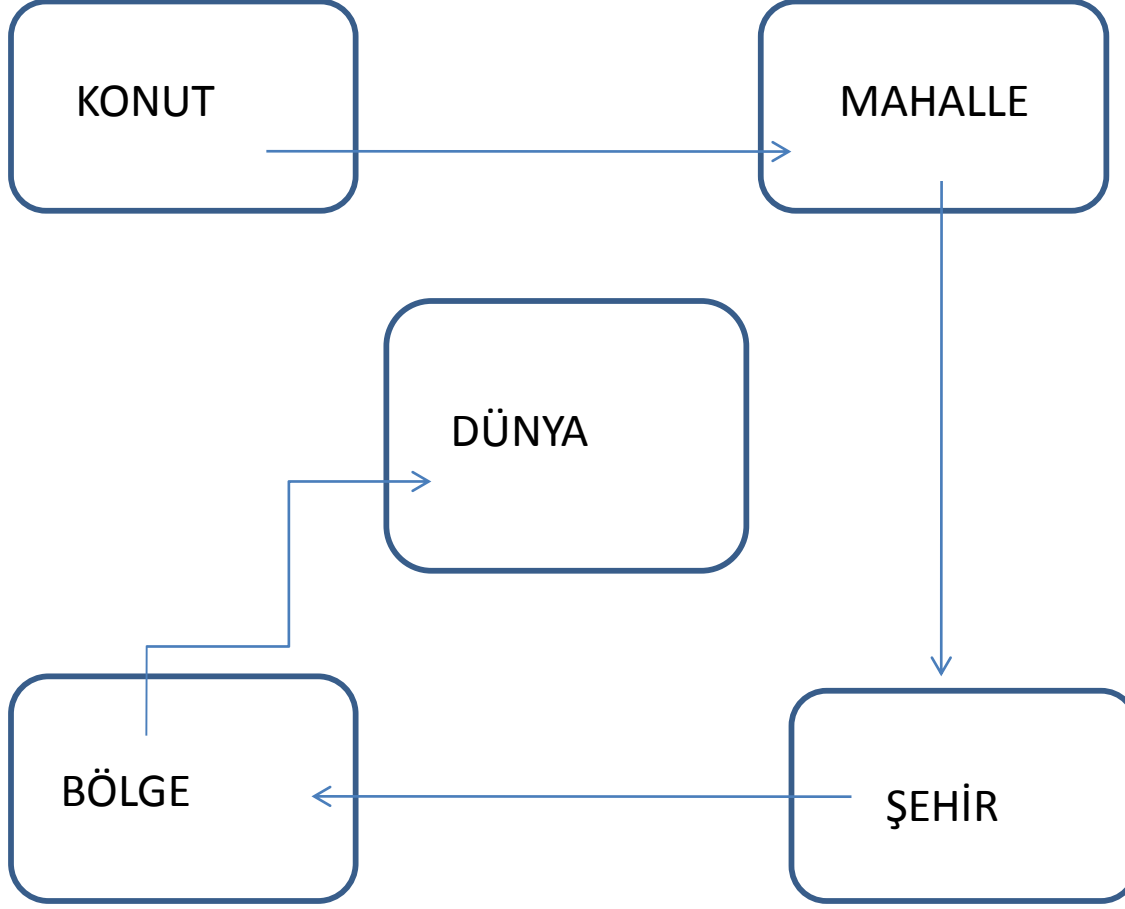
İstikrarlı bir ekonomik gelişme, kalkınma sağlanmasını ve bu sağlanırken de mevcut değerlerin (yapılaşmış, sosyal, kültürel ve doğal olan tümünün) korunarak geliştirilmesini hedefler.

Sosyal sürdürülebilirlik:

Sosyal adalet ilkesi çerçevesinde insanların sağlık hizmeti, konut edinme ve istihdam gibi temel yaşam gereksinimlerine eşit biçimde erişmesini sağlamayı hedefler. Yoksulluk, savaşlar, göçler gibi konularda mücadele eder.

Kültürel sürdürülebilirlik:

Diğer toplumlar ve doğal çevreyle olumlu etkileşim içerisinde olan insan topluluklarının kültürel değerlerinin, geleneklerinin ve kültürel etkileşimlerinin geliştirilmesini hedef alır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN DERECELERİ

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN DERECELERİ

Konut düzeyinde sürdürülebilirlik: Sürdürülebilir konutlar (bina izolasyonu, çift cam, doğal ışık, peyzaj, yenilenebilir enerji kullanımı), enerji ve su kullanımını azaltma, atık yönetimi gibi konuları içerir.

Mahalle düzeyinde sürdürülebilirlik: Sürdürülebilir ulaşım (yaygın toplu taşıma imkanı, sınırlı araç kullanımı, bisiklet kullanımının ve yürümenin özendirilmesi, ulaşılabilir kısa mesafeler), sürdürülebilir tasarım (dağınık olmayan, faaliyetlerde çeşitlilik içeren yapılaşma, yerel çevresel, kültürel ve sosyal verilere duyarlı tasarım, mahalle ölçeğinde peyzaj kullanımı) gibi konuları içerir.

Mahalle düzeyinde sürdürülebilirlik

Şehir düzeyinde sürdürülebilirlik: Ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan istikrarlı ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin bir bütün olarak sağlanması için gerekli olan her türlü faaliyeti içerir. Şehir bütününde yeşil alanların korunması ve artırılması, sürdürülebilir ulaşım, mevcut doğal kaynakların (ormanlar, denizler, sulak alanlar vb) korunması, çarpık kentleşmenin önlenmesi, sosyal eşitlik ve adalet, yoksullukla mücadele, tarihi değerlerin ve dokuların korunması ve canlandırılması, yerel yapılaşmış, doğal ve sosyal çevrenin ekonomik faaliyetler açısından dikkate alınması gibi konuları içerir.

Bölge düzeyinde sürdürülebilirlik: Şehirleri de kapsayan bölgeler arasında mevcut olan doğal çevrenin korunması (şehri besleyen su kaynakları, tarım ve orman arazileri vb), sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin yapılması ve bu faaliyetlerin bölgeler arasında eşit olarak dağıtılması gibi hususları içerir.

Dünya ölçeğinde sürdürülebilirlik: Küresel ısınmanın, çevre kirliliğinin önlenmesi, dünyayı var eden hava, su ve toprağın korunmasını, tüm dünya üzerindeki biyolojik çeşitliliğin ve tarihi değer ve mirasların korunması, yoksulluğun, açlığın önlenmesi, gerek ülkeler içerisinde gerekse ülkeler arasında sosyal, kültürel ve ekonomik adalet ve eşitliğin sağlanması gibi konuları içerir.

Özetle sürdürülebilir bir çevrede (ister konut ölçeğinde olsun, ister şehir ölçeğinde)

- kaynaklar (su, toprak, hava) verimli bir şekilde, bilinçli tüketilerek değerlendirilir; çıkan atıklar en aza indirgenecek şekilde ve mümkün olduğunca geri kazanılarak kullanılır.
- Çevre kirliliği ekosisteme zarar vermeyecek seviyelerde tutulur
- Biyolojik çeşitlilik dikkate alınarak ve korunarak faaliyet yapılır.
- Yerel ihtiyaçlar mümkün olduğunca yerel imkanlarla giderilmeye çalışılır.
- Yapılaşmış ve doğal çevre yeşil ve açık alanlar dahil olmak üzere mümkün olduğunca bütünlüklü olarak ve bağlantılı olarak, yaşam kalitesini artıracak şekilde dağılım gösterir. Yerleşimler dahil tüm yapılaşmış çevre insan ölçeğinde ve yerel değerlere ve verilere bağlı kalarak düzenlenir ve gelişim gösterir.

Tasarım İlkeleri

Öğelerin bir araya gelip tasar oluşturmasını sağlayan ilkelerdir. Nesnelerin sahip olduğu çeşitli görsel özellikleri, nitelikleri belirli ilkelere göre bir araya getirilerek tasarım oluşturulur.

1.Tekrar (Repetition)

Bir tasarım öğesini aynen veya yakın değerde birden fazla tekrar edilmesidir.

2.Uyum (Harmony)

Tasarımda yararlanılacak objelerin ortak veya benzer özelliklerinin bir arada kullanılmasıdır.

3.Zıtlık (Contrast)

Tasarım öğeleri arasından bir veya birkaç tanesinin sahip olduğu karşıtlığın denge, uyum vb oluşturmak maksadıyla kullanılmasıdır.

4.Koram (Hierarchy)

Tasarım öğelerinin (biçim, ölçü, aralık vb) eşit ya da eşite yakın farklarla bir dizin şeklinde kullanılmasıdır.

5.Egemenlik (Dominance)

Tasarımda bulunan objelerden biri ya da birkaçının diğerlerine göre üstün olarak kullanılmasıdır.

6.Denge (Balance)

Bir tasarımda yararlanılan doku, renk, biçim gibi öğelerin denge sağlayacak şekilde kullanılmasıdır.

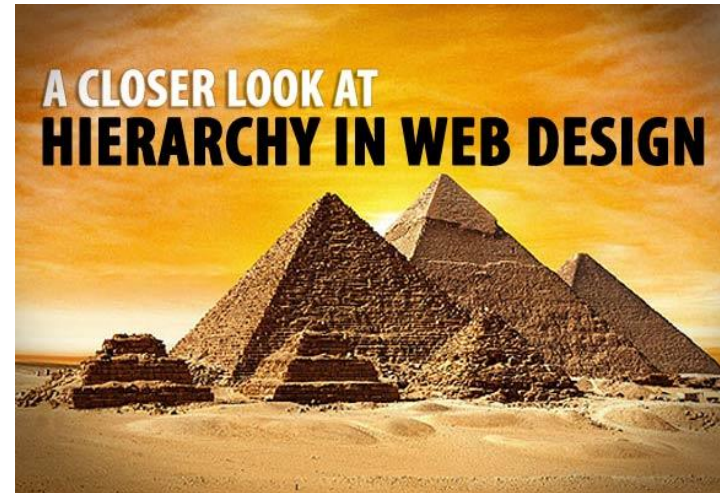
7.Birlik (Unity)

Tasarım öğelerinin farklılıklar arz etse de bir bütünlük teşkil edecek şekilde bir arada kullanılmasıdır.

BALANCE:

HIERARCHY:

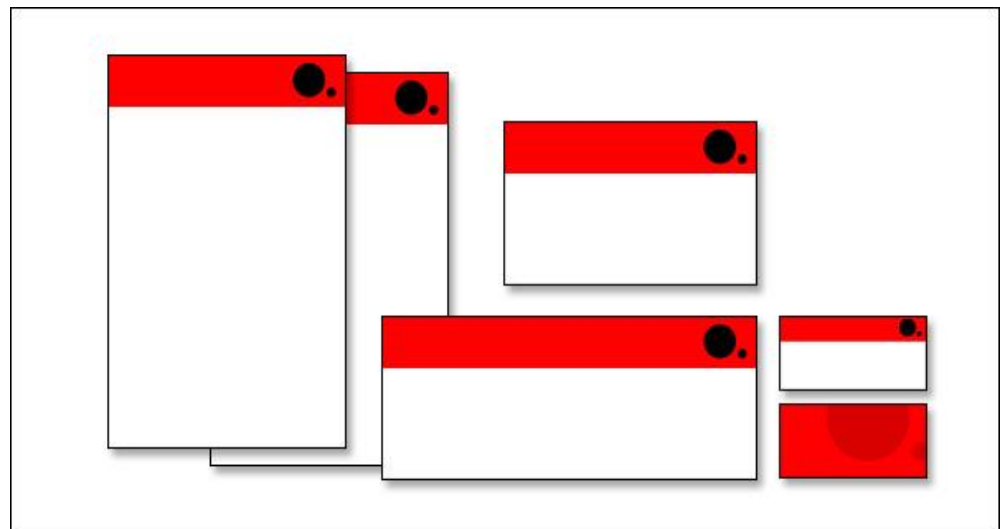

UNITY:

CONTRAST:

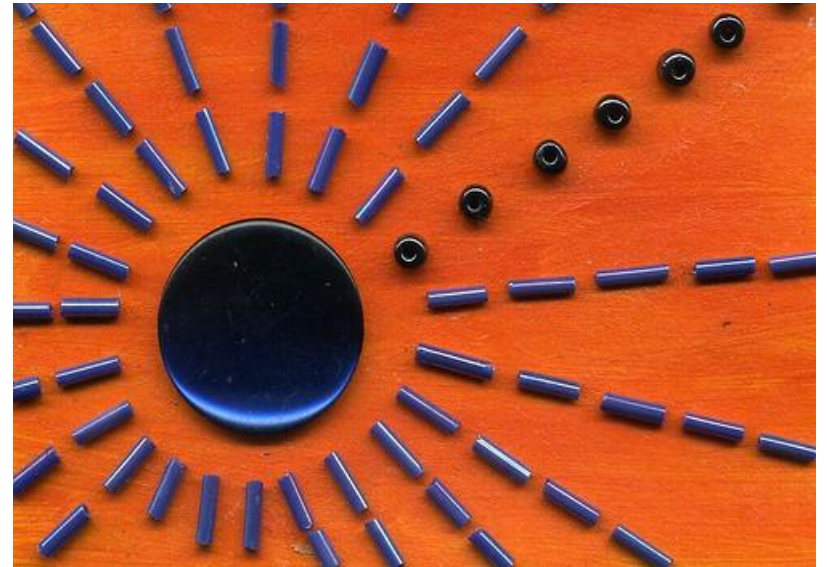
REPETITION:

HARMONY:

DOMINANCE:

Tasarım Öğeleri

Çizgi

Yön

Biçim

Ölçü

Aralık

Doku

Renk

Değer (Ton)

Hareket

Işık ve gölge

Koku

Ses

MEKAN KAVRAMI

Çevreleme öğelerinin yüzeyleri ile kuşatılmış herhangi bir üç boyutlu boşluğun tanımlamasıdır. 3'e ayrılır.

İÇ MEKAN aşağıdaki öğelerin bir araya gelmesiyle tanımlanır:

A/B EVİ

Duvarlar
Tavan ve taban
Kolon ve Kirişler
Kapılar
Pencereler
Merdivenler

DIŞ MEKAN aşağıdaki öğelerin bir araya gelmesiyle tanımlanır:

Mimari çerçeve (bina cepheleri, dış duvarlar)

Zemin

Gökyüzü

Nirengiler ve/veya donatı elemanları

DIŞ MEKAN aşağıdaki öğelerin bir araya gelmesiyle tanımlanır:

Mimari çerçeve (bina cepheleri, dış duvarlar)

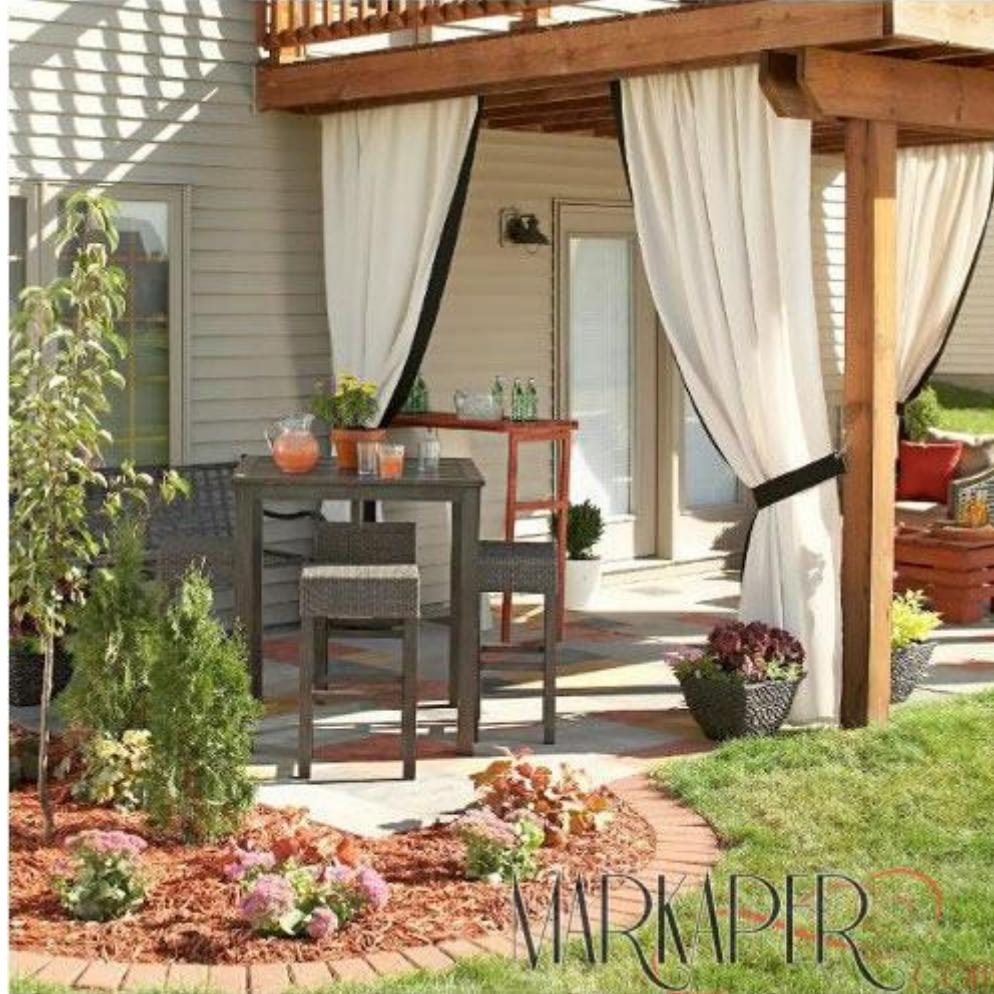
Zemin

Gökyüzü

Nirengiler ve/veya donatı elemanları

YARI AÇIK/KAPALI MEKAN ise iç ve dış mekanın ara kesitidir ve olmazsa olmaz öğeleri 'Taban ve Tavan' elemanlarıdır. Yanal yüzeyler varsa da geçirgen özellikte kullanılmaktadır yani sınırlayıcılığı olmayacak şekilde kullanılmaktadır.

YARI AÇIK/KAPALI MEKAN

YARI AÇIK/KAPALI MEKAN

Bu gibi mekanlar binayla çevresinin yani içerisinde bulunduğu peyzaj bütünüyle ilişkisinde oldukça olumlu etkiye sahiptir. Bu mekanlar iç ve dış mekanın daha yüksek işlevsel ve görsel etki sağlayarak bir arada çözülmesini sağlayarak mimari bütünlük elde edilmesini kolaylaştırmaktadır. Diğer bir ifadeyle iç mekanı işlevsel açıdan daha aktif kılmaktadır. Bir yandan da bina için çevresiyle mimari bir uyum sağlamaktadır. Elbette bu yarı açık mekanların bu amaçla iklimsel veriler açısından doğru konumlandırılması gerekmektedir.

Girne Limanı'nda binalar bina-kentsel mekan ilişkisini artıracak şekilde aktif cepheler yarı açık mekanlar oluşturularak sağlanmıştır. Böylece bir bütün olarak olumlu bir kent ortamı oluşturulmuştur.

← Binalarında aktif kenarları sahip olan ve böylece pozitif bir kentsel ortam sunan Avrupa'da kentsel meydan

Beyoğlu'nda bir sokak... ↑

Geçiş alanı
olan bir bina
örneği →

Plan ve Ölçek Kavramları

Mimari Plan:

Mimari tasarımın ayrıntılarıyla gösterilmesine mimari plan denir. Diğer bir deyişle mimari bir planda tasarımı yapılan obje, kent, yapı ya da makine vb, kuş bakışı bakıldığında nasıl görüldüğüne ilişkin olarak, ölçekli bir şekilde kağıda dökülmektedir.

Ölçek:

Planın alt köşesinde yatay bir çizgiyle veya rakamsal olarak gösterilen, planın üzerinde çizilenlerin gerçekte ne kadar uzunluğa karşılık olduğunu belirten orandır. Plan hazırlanırken ilk iş, gerçeğe göre ne oranda küçültüleceğine karar vermektir. Bu iş için belirlenen orana ölçek denir. Özetle, plan üzerindeki uzaklık ile doğadaki gerçek uzaklık arasındaki oran, planın ölçeğidir. Her planın mutlaka bir ölçeği bulunur. Bu ölçek planın altında yazılıdır. Ölçek genellikle kesirli ya da oranlı bir rakam olarak belirtilmektedir. $1/100$ ya da $1:100$ gibi. Kesirli ya da oranlı ölçeklerin yanı sıra, grafik ölçek olarak adlandırılan, bir doğru parçası üzerinde bölümlere ayrılmış şekilde gösterilen ölçekler de bulunmaktadır. Örneğin $1/50,000$ ölçekli bir planda, $1 \text{ cm} = 50,000 \text{ cm}$ (500 m) dir.

Peyzaj Tasarım Aşamaları

Survey Analizi

Alan Strüktür Diyagramı (Leke çalışması)

Yapısal Tasarım Planı

Bitkisel Tasarım Planı

Uygulama (Aplikasyon) Planı

Detay Paftaları

Peyzaj Tasarım Aşamaları

Survey Analizi

Proje yerinde gerçekleştirilen survey çalışmasında saha tüm yönleriyle etüd edilmelidir. Böylece peyzaj tasarımına yön verecek hususlar analiz edilmiş olacaktır. Bu çalışma kapsamında elbette konut sahipleriyle de görüşülmelidir. Böylece projeye ilişkin gereksinimleri ve tasarım fikirleri tespit edilmelidir. Tüm bu saptamalar ölçekli olarak temin edilmiş vaziyet planına grafik anlatım teknikleriyle çizilmelidir. Proje yerinde saptanması gereken veriler üç ana başlıkta toplanmaktadır:

- Doğal Veriler
- Kültürel Veriler
- Çevresel Veriler

Peyzaj Planlama Aşamaları

Survey Analizi

✓ Doğal Veriler

- Topoğrafya

Alan eğimli ise topoğrafik haritası elde edilir ve eş yükselti eğrileri vaziyet planına işlenir. Böylece varsa şev alanlar, düzlükler, tepeler, çukurlar, ilginç arazi formları vb tespit edilir.

- İklim

Alan ve çevresindeki rüzgar, güneş hareketleri gün içerisindeki ve mevsimsel döngülerini de dikkate alarak tespit edilir. Böylece hakim ve tali rüzgarlar, yaz esintileri ve güneşin farklı cephelerdeki gün içerisindeki durumu belirlenmiş olur.

- Bitki örtüsü (Vejetasyon)

Proje alanı ve çevresindeki mevcut bitkisel doku (ağaçlar, çalılar vs) varsa tespit edilir. Böylece korunacak olanlar saptanır ve ayrıca o yörede yetişmesi kolay ve dolayısıyla az bakım isteyen türlerin ne olduğu hususunda da bilgi edinilmiş olunur.

- Toprak

Arazinin toprak ve hidrolik (yer altı ve üstü su kaynakları) özellikleri tespit edilir. Toprağın ph,ı, nebati özellikleri, taban suyu yüksekliği, sulama olanakları, civardaki ve arazi içindeki dereler, akarsular vb saptanmalıdır.

•Kültürel Veriler

✓Çevresel Veriler

- Manzara Noktası

Proje yerinde (varsa eğer) dağ, deniz, orman vb manzaraları gören alanlar analiz edilir.

- Kötü Görüntü (Perdelenecek Alanlar)

Proje yerinin etrafında yapısal veya bitkisel perdeleme gerektiren noktalar tespit edilmelidir.

- Komşu Parseller

Proje yerine komşu olan veya yakınında bulunan sahalardaki mevcut durum ve konutla olan bağlantıları analiz edilmelidir.

- Konut-Bahçe İlişkisi

Modern peyzaj mimarlığında konut ve çevresi arasındaki sınırlar kaldırılmıştır. Konut ve bahçe bütün halinde bir yaşam mekanı oluşturur. Konutun iç mekan dağılımının yani genel yaşama alanı, özel yaşam alanı, çalışma alanı, servis alanı ve konut giriş çıkışlarının tespit edilmesi ve bahçeyle bağlantılarının analiz edilmesi gerekmektedir.

✓ Kültürel Veriler

- Altyapı

Proje yerinde varsa trafo, yüksek gerilim hattı ve elektrik, doğalgaz, kanalizasyon vb diğer altyapılar tespit edilmelidir.

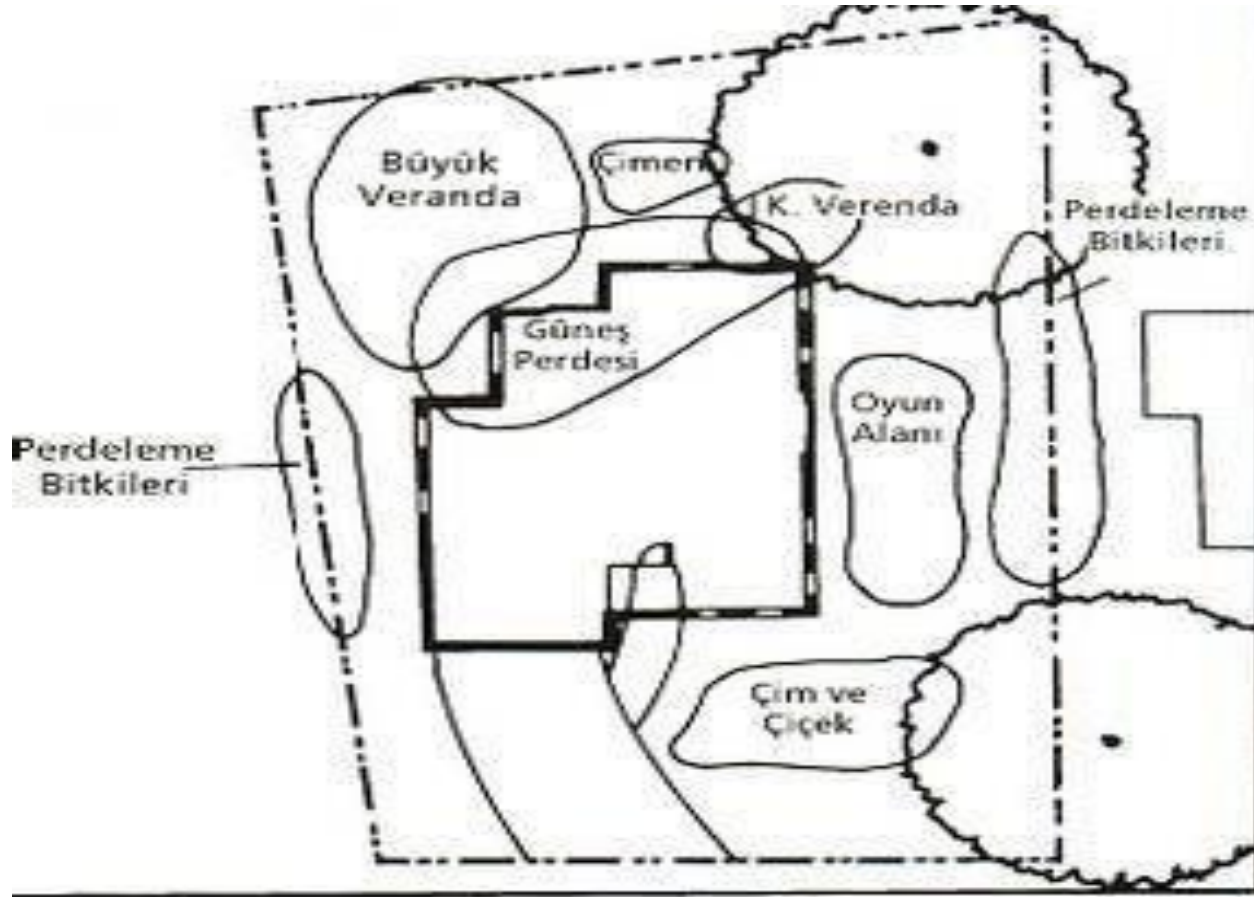
- Ulaşım

Konuta araçla ve yaya olarak nasıl ulaşıldığı ve mevcut araç yollarındaki trafik akış yönü analiz edilir.

Alan Strüktür Diyagramı (Leke Çalışması)

Proje yerinde gerçekleştirilen survey çalışması tamamlanıp analiz edildikten ve elbette konut sahipleriyle de gereksinimleri ve tasarım fikirlerine ilişkin görüşüldükten sonra alan strüktür diyagramının yapılması aşamasına geçilir. Bu aşama 'leke çalışması', 'ideal işlev diyagramı' veya 'alan kullanımı çalışması' olarak da adlandırılabilir. Bu aşamada peyzaj tasarımının içermesi gereken işlevler tespit edilir. Ayrıca bu işlevlerin hem birbirleriyle hem de konutla olan bağlantıları saptanmalıdır. Böylece kararlaştırılan bu kullanımlar ölçekli vaziyet planına dairesel lekeler halinde ölçeksiz fakat oransal olarak yerleştirilir. Bu paftanın lejandında tespit edilmiş işlevler (çocuk oyun alanı, kapalı garaj, çardak, dinlenme alanı, su ögesi vb) ve kararlaştırılmış sirkülasyon (yaya yolları) grafiksel olarak yer almaktadır.

Alan Strüktür Diyagramı Örneği

Yapısal Tasarım Planı

Bu aşama tasarım öğeleriyle (çizgi, yön, biçim vb), tasarım ilkelerinin (denge, koram vb) biraraya getirildiği ilk aşamadır. Bu aşamada ilk önce sadece sert zeminlerle (hardscape) kaplı yüzeyler tasarlanmaktadır. Bu tasar, yine ölçekli olarak vaziyet planına çizilir.

Bitkisel Tasarım Planı

Bu aşamada da tüm bitkisel (softscape) alanlar ayrıntılı olarak tasarlanmaktadır. Bu pafta yapısal tasarım planı üzerine çizilerek tamamlanmaktadır. Böylece bitkilendirilecek alanlar, çim alanlar ve sert zeminle kaplı olmayan (yerörtücü, dekoratif çakıl vb ile kaplı) zeminler tasarlanmış olacaktır. Bitkisel alanlardaki ağaç, ağaçcık, çalı, otsu bitkiler, çok ve tek yıllık bitkiler ve yerörtücü ile sarılıcılar bu paftada adetleri de tespit edilerek ölçekli olarak çizilmelidir.

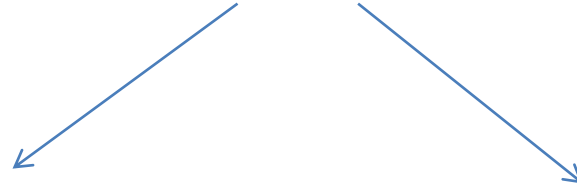
Uygulama (Aplikasyon) Planı

Çoğunlukla yapısal tasarım planının ve gerektiğinde bitkisel tasarım planının uygulama için gerekli ölçülendirmesinin yapıldığı paftadır. Referans noktaları da belirleyerek sert zemin alanları başta olmak üzere tasarlanmış herşey varsa çapı, eni, uzunluğu, derinliği hesaplanarak ölçülendirilir.

Detay Paftaları

Projeye ait sert zeminler (yol, zemin kaplamaları), basit yapılar (çardak, pergola, depo, oyun kulübeleri vb), duvarlar, plastik objeler gibi öğeler detaylı olarak plan, kesit, perspektif ve/veya görünüş olarak, çoğunlukla 1/50'den 1/1'e kadar olabilen ölçeklerde çizilir.

Peyzaj Tasarım Elemanları

Yapısal Tasarım Öğeleri
(Hardscape)

Bitkisel Tasarım Öğeleri
(Softscape)

Yapısal Tasarım Öğeleri (Hardscape)

- Duvarlar ve Çitler
- Döşeme Elemanları ve Bordürler
- Basamaklar ve Rampalar
- Pergolalar, Kameriyeler ve Çardaklar
- Donatı Elemanları
- Su öğeleri
- Spor Alanları
- Kapalı Garaj, Depo, Barbekü, Büfe vb Basit Yapılar

Bitkisel Tasarım Öğeleri (Softscape)

- Ağaç ve Ağaçcıklar

Herdemyeşil, ibreli veya yaprağını döken tüm ağaç ve ağaçcıklar

- Çalılar

Herdemyeşil, ibreli veya yaprağını döken tüm çalılar, otsu bitkiler ve çok yıllıklar

- Yerörtücüler ve Sarılıcılar

Çim türleri dahil olmak üzere tüm yerörtücüler, tek yıllıklar ve sarmaşıklar